

Висновки. Конкурентоспроможність промислового підприємства є одним з найважливіших факторів діяльності, тому створюючи систему забезпечення конкурентних переваг, кожне промислове підприємство обирає власні шляхи для аналізу діяльності і використовує різні методи.

Систематизація методів оцінки конкурентоспроможності промислового підприємства дає можливість дослідити ситуацію на ринку з можливими змінами, вивчити діяльність конкурентів, провести аналіз можливостей розширення ринку збуту і є основою в практичній діяльності підприємства для розробки заходів щодо підвищення його конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Газіна Л. І. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємств. / Л.І.Газіна, П.В. Брін // Вісник НТУ «ХПІ». – 2012. – № 58(964). – С. 28–32.
2. Дикань, В. Л. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства. / В.Л. Дикань // Вісник економіки транспорту і промисловості. Серія «Економіка». – 2011. – Випуск 36. – С. 100–105.
3. Кваско А. В. Аналіз методів конкурентоспроможності підприємства. / А.В. Кваско // Наукові записи. – 2017. – 1 (54). – С. 111–118.
4. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: [монографія / за заг.ред. О.Г.Янкового]. – Одеса: Атлант. – 2013. – 470 с.
5. Лупак Р. Л. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб./Р.Л.Лупак, Т.Г.Васильців. – Львів: Видавництво ЛКА. – 2016. – 484 с.
6. Николук О. М. Формування конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства: теорія, методологія, практика. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. / О.М. Николук // Житомир. – 2017. – 506с.
7. Прохорова В. В., Чобіток В. І. Потенціал підприємства: формування і оцінка: Навчальний посібник./В.В.Прохорова, В.І.Чобіток. – Харків: НТМТ. – 2013. – 212 с.
8. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Підручник./ [Ю. Б. Іванов, М. О. Кизим, О. М. Тищенко та ін.]; за заг. ред. Ю. Б. Іванова, М. О. Кизима.– Харків: ВД «ІНЖЕК». – 2010. – 320 с.
9. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб./ С. М. Клименко, О.С. Дуброва, Д.О. Барабас, Т.В. Омеляненко. – Київ: КНЕУ, – 2008. – 516 с.
10. Яцковий Д. В. Сучасні методики оцінки конкурентоспроможності підприємства. / Д.В.Яцковий // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип.4 (51). – С.183–188.

Рецензент д.е.н., професор Прохорова В.В.

УДК 338.2

Черниш І.В., д. е. н., доцент

Хабло Ю.О., магістрантка

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ УСТАНОВИ

У статті досліджено значення поняття «сталого розвитку організації», а також формування стратегії сталого розвитку установи в умовах євроінтеграції. Визначено основні положення національної стратегії сталого розвитку «Україна 2020», цілі сталого розвитку, реалізація яких має забезпечити економічне зростання, соціальну справедливість у суспільстві та раціональне природокористування. Встановлено, що концепція сталого розвитку в Україні перебуває на стадії доопрацювання та вдосконалення до стандартів європейського життя. Важливим напрямом, що сприяє підвищенню ефективності стратегії є екологізація економіки, культури та способу життя.

Ключові слова: стратегія, сталий розвиток, стратегія сталого розвитку, державна установа, євроінтеграція, стратегічне планування.

Chernysh I., Khablo Y.

THEORETICAL BASIS OF DEVELOPING A SUSTAINABLE DEVELOPMENT STRATEGY FOR STATE ORGANIZATION

In the article examines the meaning of the concept of «sustainable development of the organization» and formation of the strategy of sustainable development of state organization in the conditions of European integration. Defined the main provisions of the national sustainable development strategy Ukraine 2020, the goals of sustainable development, the implementation of which should ensure economic growth, social justice in society and rational nature management. It has been established that the concept of sustainable development in Ukraine is at the stage of elaboration and improvement to the standards of European life. An important direction in improving the effectiveness of the strategy is the ecologization of the economy, culture and lifestyle.

Keywords: strategy, sustainable development, sustainable development strategy, state institution, eurointegration, strategic planning.

Черниш І.В., Хабло Ю.О.

ТЕОРИТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ СТРАТЕГИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО УЧРЕЖДЕНИЯ

В статье исследовано значение понятия «устойчивого развития организации», а также формирования стратегии устойчивого развития учреждения в условиях евроинтеграции. Определено основные положения национальной стратегии устойчивого развития «Украина 2020», цели устойчивого развития, реализация которых должна обеспечить экономический рост, социальную справедливость в обществе и рациональное природопользование. Установлено, что концепция устойчивого развития в Украине находится на стадии доработки и совершенствования стандартам европейской жизни. Важным направлением, которое способствует повышению эффективности стратегии является экологизация экономики, культуры и образа жизни.

Ключевые слова: стратегия, устойчивое развитие, стратегия устойчивого развития, государственное учреждение, евроинтеграция, стратегическое планирование.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах збільшення швидкості та масштабів глобальних економічних та політичних змін, демократизації суспільства, встановлення курсу держави на європейські стандарти та входження до європейського простору, а також підвищення ролі держави у соціальному добробуті суспільства актуальним питанням постає забезпечення здатності державних організацій протидіяти негативним впливам зовнішнього середовища. У розвинених країнах Заходу питання формування та реалізації підприємствами та установами стратегії сталого розвитку є важливою умовою приналежності до лідерів міжнародного простору та ринку. Орієнтуючись на інтеграцію із Європейським союзом, Україна, зокрема установи та підприємства мають впроваджувати найбільш прогресивні практики функціонування в основі яких лежить стратегія сталого розвитку. Сталий розвиток – це розвиток який задовольняє потреби нинішнього покоління і не ставить під загрозу можливість майбутніх поколінь задовольняти їхні власні потреби [1; с. 29].

Зовнішні та внутрішні чинники спричиняють необхідність впровадження в державних організаціях стратегію сталого розвитку. Першочерговими є міжнародні зобов'язання України щодо сталого розвитку, які визначені стратегічними документами ООН та Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Сьогодні існує потреба у детальному дослідженні особливостей формування універсальної стратегії сталого розвитку державної організації, будь-якої за розміром чи географічним розміщенням. Адже, успіх реалізації загальнодержавної стратегії залежить від правильної постановки діяльності державних організацій всіх регіонів держави, координації дій та правильного розуміння векторів руху.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. На сьогодні одним з актуальних завдань державних організацій є прийняття стратегії сталого розвитку, адаптація до цілей сталого розвитку. Питанням сталого розвитку

економічних систем та можливостям його досягнення займалися вчені: В.М. Андерсон, Н.М. Бурик, О.О. Веклич, Е.В. Гіурсова, Б.М. Данилишина, Г. Дейлі, Д. Медоуз, Л.Г. Мельник, О.І. Карінцева, О.Г. Осауленко Г.В. Платонов, О. Шубравська та ін. І все ж формування стратегії сталого розвитку являє собою складну наукову проблему, особливо для держави та державних організацій, через те, що інтеграція у Європейський простір передбачає великий блок соціального забезпечення та стандартів, що потребує відповідного кадрового, фінансового забезпечення, а також підтримка з боку народу.

Цілі статті. Метою статті є дослідження теоретичних основ та особливостей формування стратегії сталого розвитку державної установи в сучасних економічних, політичних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Поняття «сталого розвитку» набуло особливого поширення після затвердження президентом у 2015 році Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», яка передбачає прийняття нових орієнтирів та плану дій для українського суспільства. Одним із положень стратегії є ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, щоб у майбутньому стати повноцінним членом в Європейському Союзі. Стратегія «Україна – 2020» визначає мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку України [2]. До основних векторів належать: вектор розвитку, вектор безпеки, вектор відповідальності, вектор гордості. Дана стратегія передбачає також реалізацію 62 реформ та програм розвитку. Першочергово планується реалізувати такі реформи і програми: Реформа системи національної безпеки та оборони, Оновлення влади та антикорупційна реформа, Судова реформа, Реформа правоохоронної системи, Децентралізація та реформа державного управління, Дeregуляція та розвиток підприємництва, Реформа системи охорони здоров'я, Податкова реформа, Програма енергонезалежності, Програма популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі. Також передбачено ключові показники за якими можна оцінити виконання реформ та програм.

Варто відмітити, що передумовою реалізації стратегії є взаємна співпраця між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності.

Не менш важливим документом-орієнтиром є Національна доповідь Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Цілі Сталого Розвитку: Україна» яка була затверджена у 2015 на Саміті ООН зі сталого розвитку.

Пропозиції щодо цілей сталого розвитку надали представники міністерств відомств, урядових установ, агентств ООН в Україні, міжнародних організацій, бізнес-спільноти, експертного середовища, громадських організацій та громадянського суспільства.

Реалізація національних цілей сталого розвитку має забезпечити економічне зростання, соціальну справедливість у суспільстві та раціональне природокористування.

Також, сьогодні опубліковано проєкт Стратегії сталого розвитку України до 2030 року, який визначає стратегічні напрями довгострокового розвитку України, а інструментом впровадження стратегії є Національний план дій переходу України до сталого розвитку, який буде ухвалено після затвердження Стратегії. Стратегія встановлює цілісну систему переходу до інтегрованого економічного, соціального та екологічного розвитку країни до 2030 року.

Стратегічне бачення сталого розвитку України ґрунтується на:

- подоланні дисбалансів в економічній, соціальній та екологічній сферах;

- трансформації економічної діяльності, перехід на засади «зеленої економіки»;
- побудові мирного та безпечного, соціально згуртованого суспільства з належним врядуванням та інклюзивними інституціями;
- забезпеченні партнерської взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, бізнесу, науки, освіти та організацій громадянського суспільства;
- повній зайнятості населення;
- високому рівні науки, освіти та охорони здоров'я;
- підтриманні довілля в належному стані, який забезпечуватиме якісне життя та благополуччя теперішнього і майбутніх поколінь;
- децентралізації та впровадженні регіональної політики, яка передбачає гармонійне поєднання загальнонаціональних і регіональних інтересів;
- збереження національних культурних цінностей і традицій.

Для реалізації стратегії важливим є дотримання принципів верховенства права, демократії, належного управління на всіх рівнях, створення ефективних, результативних, інклюзивних та підзвітних інституцій. Лише інституційні реформи в державному управлінні здатні привести до системних змін.

Метою Стратегії сталого розвитку є забезпечення високого рівня та якості життя населення України, створення сприятливих умов для діяльності нинішнього та майбутніх поколінь та припинення деградації природних екосистем шляхом впровадження нової моделі економічного зростання, що базується на засадах сталого розвитку [2; с. 7].

На практиці дана стратегія ставить наступні завдання [3]:

- забезпечити щорічне зростання валового внутрішнього продукту ні не менше ніж на 4%, 6% і 7% до 2030 року;
- сприяти зміні структури експорту в бік зростання продукції та послуг з високою часткою доданої вартості, зокрема підвищити в структурі експорту частку продукції високотехнологічних секторів економіки до 15%;
- домогтися підвищення продуктивності в економіці шляхом диверсифікації, технічної модернізації, створення стимулів, збільшення кількості робочих місць;
- до 2030 року збільшити обсяги фінансування науки за рахунок усіх джерел до 3% ВВП та забезпечити державне бюджетне фінансування наукової та науково-технічної діяльності у розмірі не менше 1,7% ВВП;
- забезпечити реалізацію політики, яка сприяє продуктивній діяльності, створенню гідних умов праці, підприємництву, творчості та інноваційній діяльності, створити сприятливі умови для підвищення кваліфікації, мотиваційні стимули для професійної переорієнтації та розвитку самозайнятості населення;
- до 2030 року забезпечити повну і продуктивну зайнятість та гідні умови праці для всіх жінок і чоловіків, зокрема молодих людей та інвалідів, і рівну оплату за працю рівної цінності відповідно до показників продуктивності праці;
- підвищити рівень зайнятості населення до 70% у 2030 році за рахунок створення нових робочих місць;
- сприяти забороні та ліквідації найгірших форм дитячої праці, а до 2025 року припинити практику використання дитячої праці в усіх її формах;
- до 2030 зменшити ступінь зносу до 40% та забезпечити оновлення основних засобів на 50% у певних видах економічної діяльності;
- до 2030 року довести частку доріг загального користування з твердим покриттям до 70%;
- до 2030 року збільшити рівень інтенсивності перевезень вантажів внутрішніми водними шляхами до 5 млн ткм на 1 км шляхів;

- до 2030 р року підвищити частку переробної промисловості у валовій доданій вартості до 30%;

- сформувати організаційну інфраструктуру підтримки підприємництва у вигляді технопарків, бізнес-інкубаторів, мереж надання послуг підприємствам, зокрема на засадах державно-приватного партнерства; сприяти розвитку кластерних мереж;

- сприяти децентралізації енергозабезпечення для всіх шляхом створення умов для автономного енерговиробництва, зокрема на основі відновлюваних джерел енергії;

- до 2020 року зменшити рівень енергетичної залежності країни від зовнішніх поставок палива на 30% шляхом розвитку власного виробництва та диверсифікації постачання первинних енергетичних ресурсів.

- до 2025 року ліквідувати крайню бідність;

- до 2030 року підтримати законодавчим шляхом та заохочувати активну участь усіх людей у соціальному, економічному і політичному житті.

Отже, концепція сталого розвитку в Україні перебуває на стадії доопрацювання та вдосконалення до стандартів європейського життя. Для реалізації завдань визначено кошти державного бюджету, підприємств, пенсійних та інших фондів соціального страхування, кредити, надані банками та кредитними спілками, кошти населення, іноземні інвестиції, кошти Міжнародних фінансових організацій та міжнародної технічної допомоги, кошти державного та місцевих бюджетів, які виділяються на умовах державно-приватного партнерства. Основними установами, які повинні будуть реалізовувати та зараз реалізують національну стратегію сталого розвитку є державні організації, зокрема державні установи.

Державні установи займають особливе місце в механізмі держави, адже здійснюють соціально-культурну, наукову, навчально-виховну та інші види невиробничої діяльності з метою створення духовних цінностей і фінансуються цілком чи частково за рахунок державного бюджету. Варто враховувати, що діяльність установ спирається на ресурси організаційного характеру (економічні, політичні, соціальні, культурні та ін.), які представлені відповідними державними інститутами.

Враховуючи положення національної стратегії сталого розвитку кожна організація потребує власної стратегії.

Основною ідеєю сталого розвитку є відхід суспільства від концепції споживацтва. Тобто потрібно досягти оптимальне співвідношення між природокористуванням і соціально-економічним розвитком, яке б забезпечило раціональне, економне і ефективне використання природних ресурсів, підтримувало б екологічну безпеку суспільства, і разом з тим гарантувало б необхідну якість життя і добробуту населення.

Сталий розвиток підприємства в поточному періоді – це здатність до здійснення економічної діяльності в кожен окремий момент часу в умовах невизначеності впливів зовнішнього середовища які порушують нормальне функціонування і розвиток підприємства [4; с. 87].

Якщо порівнювати сталий розвиток приватних і державних організацій, то відмінною рисою державних установ є той факт, що вони працюють на благо суспільства, переважно є неприбутковими організаціями, функціонують для сталого розвитку держави. У той час як приватні підприємства мають на меті задовольнити власні потреби після задоволення потреб споживачів, і їх життєвий цикл визначається потребами та бажанням власників.

Формування стратегії сталого розвитку державної організації передбачає врахування національних цілей сталого розвитку та включає наступні етапи – рис.1.

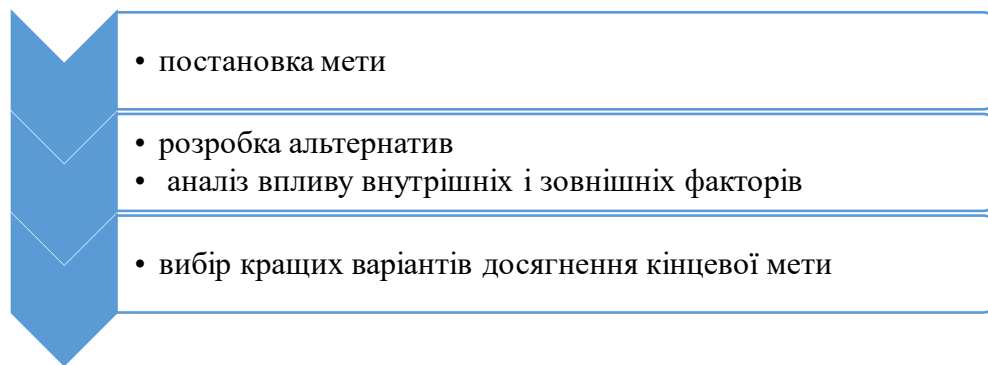

Рис. 1 Етапи формування стратегії сталого розвитку

Першим етапом формування стратегії є постановка мети – економічної, соціальної дієздатності діяльності державної установи в контексті сталого розвитку. Необхідно здійснити оцінку сталого розвитку установи, яка побудована на принципах: взаємообумовленості розвитку підсистем установи (економічної, соціальної, екологічної); досягнення стійкості розвитку з урахуванням економічної ефективності, соціальної стабільності, ризикозахищеності та екологічної безпеки; виявлення ресурсів стійкості розвитку. Згідно з цим принципом інтегральна оцінка сталого розвитку установи повинна дати достовірну інформацію про значення економічних, соціальних та екологічних показників, а на їх основі – про вплив управління на рівень стійкості розвитку установи. За результатами аналізу виявляють необхідність розробки управлінських рекомендацій, спрямованих на підвищення стійкості розвитку [5, с. 170].

Другий етап формування стратегії полягає у розробці можливих альтернатив. На цьому етапі необхідно провести аналіз впливу внутрішніх і зовнішніх факторів (соціальних, екологічних, економічних та інституційних) на стратегію сталого розвитку підприємства та виконати факторний аналіз впливу стратегії на досягнення визначеного рівня сталого розвитку установи.

На третьому етапі формування стратегії сталого розвитку є вибір кращої альтернативи для досягнення кінцевої мети на основі оцінки можливостей установи, її значення для суспільства.

При формуванні стратегії сталого розвитку державної установи потрібно враховувати напрями, що сприятимуть підвищенню ефективності стратегії [6; с. 54]:

1. Екологізація способу життя, стимулювання «екологобалансованої» поведінки.
2. Екологізація світогляду, духовної сфери життєдіяльності людини, формування масової екологічної культури, освіти.
3. Екологізація економіки, зростання її енергоефективності.
4. Регламентація й захист національних екологічних інтересів.

Стратегія сталого розвитку керується певними принципами, які забезпечують її дієвість [7; с. 101]:

- орієнтація на потреби й інтереси людей;
- консенсус щодо довготермінової мети (бачення) ;
- усебічність та цілісність;
- спрямованість на чіткі бюджетні пріоритети;
- покладання на комплексний та точний аналіз;
- обов'язковість моніторингу, навчання та вдосконалення;
- відповідальність та лідерство на місцевому рівні;
- впливовість провідної установи та висока готовність органів влади дотримуватися зобов'язань;

- розбудова існуючих механізмів і стратегій (стратегія сталого розвитку базується на тому, що вже існує в країні на національному, регіональному та місцевому рівнях, сприяючи поєднанню, взаємному доповненню та узгодженості між різними інструментами і процедурами планування та підходами до нього);

- зв'язок між національним та місцевим рівнями;

- розвиток та зміцнення наявного потенціалу.

Таким чином, формування стратегії сталого розвитку державної установи потребує стратегічного підходу, який передбачає формування нової філософії мислення, основою якої є: екологізація суспільного життя, підвищення рівня життя населення та впровадження європейських цінностей у суспільство.

Висновки. Формування стратегії сталого розвитку державної установи є складним управлінським процесом, особливо в умовах євроінтеграції, адже впровадження європейських стандартів та цінностей потребує значних фінансових коштів переважно із державного бюджету. Тому оцінивши зовнішні та внутрішні фактори важливо обрати альтернативу розвитку, яка матиме найбільший ефект. Одним із напрямків підвищення ефективності стратегії є екологізація суспільного життя. Також необхідно притримуватися цілей розвитку, які визначені на міжнародному та національному рівні та є обов'язковими для виконання при інтеграції до Європейського Союзу.

Список використаних джерел:

1. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. Проект-2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/Sustainable-Dev-Strategy-for-Ukraine-by-2030.html>
2. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
3. Цілі Сталого Розвитку: Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C%20%D0%A6%D0%A1%D0%A0%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8_%D0%BB%D0%B8%D0%BF%D0%B5%D0%BD%D1%8C%202017%20ukr.pdf
4. Квятковська Л.А. Реалізація принципів концепції сталого розвитку в діяльності підприємства / Л.А. Квятковська // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип. 1. – С. 85-89.
5. Міщенко С. П. Теоретичні засади стійкого розвитку / С. П. Міщенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – № 36. – С. 168-171.
6. Демченко Н.В. Проблеми і перспективи формування стратегії сталого розвитку в Україні / Н.В. Демченко // Сталый розвиток економіки. – 2013. – № 2. – С. 53-56.
7. Буряк В.В. Методичні підходи до формування стратегії сталого розвитку промислового міста / В. В. Буряк // Інноваційна економіка. – 2016. – № 7-8. – С. 99-104.

УДК 330.341:515

Ящишина І.В., д.е.н, професор

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

СМАРТ-ІННОВАЦІЇ З ПОЗИЦІЙ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ

Стаття присвячена дослідженню нового класу інновацій – смарт-інновацій, визначенню їх характерних рис. З позицій системного підходу виявлено та угруповано основні властивості смарт-інновацій як системного явища. Виявлено та проаналізовано основні умови створення і дифузії смарт-інновацій (цифровізація, інноваційна екосистема, людський капітал).

Ключові слова: інновація, смарт-інновація, системний підхід, властивості системи смарт-інновація.

Yaschyshina I.